

ÎNCHEIERE

08 mai 2019

mun. Chișinău

Colegiul civil comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președintele completului, judecătorul
judecătorii

Valeriu Doagă
Tamara Chișca-Doneva
Mariana Pitic

examinând admisibilitatea recursului declarat de Iacov Cușnir,

în cauza de contencios administrativ intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Iacov Cușnir împotriva notarului public Lucia Matușevschi cu privire la contestarea actului administrativ,

împotriva deciziei din 25 octombrie 2018 a Curții de Apel Bălți, prin care s-a admis apelul declarat de notarul public Lucia Matușevschi, s-a casat integral hotărârea din 14 iunie 2018 a Judecătoriei Drochia, sediul Rîșcani, și s-a emis o hotărâre nouă prin care s-a respins acțiunea depusă de Iacov Cușnir, ca fiind neîntemeiată,

constată:

La 28 februarie 2018, Iacov Cușnir a depus cerere de chemare în judecată în ordinea contenciosului administrativ împotriva notarului public Lucia Matușevschi cu privire la contestarea actului administrativ.

În motivarea acțiunii a invocat că, în luna noiembrie 2016 s-a adresat notarului public Lucia Matușevschi cu solicitarea de a i se elibera certificatul de moștenitor legal asupra patrimoniului succesoral rămas după decesul străbunicii sale Evghenia Iancovscaia. Însă, notarul public Lucia Matușevschi a refuzat în eliberarea acestui certificat, din motivul expirării termenului de prescripție.

În acest sens reclamantul a menționat că, prin hotărârea din 18 septembrie 2017 a Judecătoriei or. Rîșcani, a fost repus în termenul de acceptare a succesiunii, fiindu-i acordat termen de 6 luni pentru a se adresa către notar întru eliberarea certificatului de moștenitor.

La 31 octombrie 2018, în temeiul hotărârii din 18 septembrie 2017 a Judecătoriei or. Rîșcani și după ce aceasta a devenit definitivă, s-a adresat repetat către notar cu cerere privind eliberarea certificatului de moștenitor legal. Însă, i-a fost refuzat în satisfacerea cererii, din motiv că dispozitivul hotărârii este incert, iar notarul i-a solicitat prezentarea hotărârii judecătorești întocmită integral.

La 20 noiembrie 2017, a prezentat notarului public Lucia Matușevschi hotărârea din 18 septembrie 2017 a Judecătoriei or. Rîșcani întocmită integral și a solicitat eliberarea certificatului de moștenitor legal menționat supra. Însă,

notarul a refuzat în satisfacerea cererii, motivând prin faptul că urmează să conteste în ordine de apel această hotărâre judecătorească.

Prin încheierea din 23 ianuarie 2018 a Curții de Apel Bălți s-a restituit cererea de apel depusă de notarul public Lucia Matușevschi împotriva hotărârii din 18 septembrie 2017 a Judecătoriei or. Rîșcani, din motiv că a fost depusă tardiv.

Astfel, la 20 februarie 2018, după ce a devenit irevocabilă încheierea din 23 ianuarie 2018 a Curții de Apel Bălți, Iacov Cușnir s-a adresat către notar cu a patra cerere, prin care a solicitat eliberarea certificatului de moștenitor legal nominalizat. La această cerere, notarul a dat răspuns prin care a solicitat prezentarea hotărârii judecătorești prin care să fie „obligat notarul să elibereze lui Iacov Cușnir certificat de moștenitor legal”.

Mai mult decât atât, notarul a invocat că intenționează să conteste încheierea din 23 ianuarie 2018 a Curții de Apel Bălți la Curtea Supremă de Justiție, deși expirase termenul de declarare a recursului.

În atare circumstanțe, reclamantul a conchis că acțiunile notarului public Lucia Matușevschi, și anume refuzul în eliberarea certificatului de moștenitor legal este neîntemeiat, deoarece a prezentat toate actele necesare pentru efectuarea acestei proceduri și toate documentele solicitate de către notar.

În această ordine de idei, reclamantul Iacov Cușnir a solicitat obligarea notarului public Lucia Matușevschi să-i elibereze certificat de moștenitor legal asupra patrimoniului succesoral rămas după decesul străbuniciei sale Evghenia Iancovscaia.

Prin hotărârea din 14 iunie 2018 a Judecătoriei Drochia, sediul Rîșcani, s-a admis acțiunea depusă de Iacov Cușnir și s-a obligat notarul public Lucia Matușevschi să elibereze lui Iacov Cușnir certificat de moștenitor legal asupra patrimoniului succesoral rămas după decesul străbuniciei sale Evghenia Iancovscaia (vol. I, f.d. 75, 90-85).

Prima instanță și-a argumentat concluziile prin faptul că, notarul public Lucia Matușevschi a încălcat drepturile lui Iacov Cușnir de a beneficia de serviciile notariale conform legislației în vigoare, or, refuzurile notarului (patru la număr) au fost neîntemeiate și contravin prevederilor Legii nr. 1453 din 08 noiembrie 2002 cu privire la notariat și a Codului civil în redacția din 06 iunie 2002.

Prin decizia din 25 octombrie 2018 a Curții de Apel Bălți s-a admis apelul declarat de notarul public Lucia Matușevschi, s-a casat integral hotărârea din 14 iunie 2018 a Judecătoriei Drochia, sediul Rîșcani, și s-a emis o hotărâre nouă prin care s-a respins acțiunea depusă de Iacov Cușnir, ca fiind neîntemeiată (vol. I, f.d. 155, 156-158 recto-verso).

Instanța de apel și-a argumentat concluziile prin faptul că, speța dedusă judecării este guvernată de dispozițiile Codului civil în redacția din 26 decembrie 1964, deoarece defuncta Evghenia Iancovscaia a decedat la 08 august 1977.

Astfel, prin prisma normelor din Codul civil (redacția din 26 decembrie 1964), reclamantul nu a făcut dovada gradului de rudenie cu defuncta. Or, moștenitor după decesul Evgheniei Iancovscaia a fost nepotul acesteia, Nicolae Cușnir, care dealtfel a și acceptat succesiunea.

Mai mult decât atât, în condițiile din speță, termenul de prescripție de 6 luni pentru înaintarea cererii privind acceptarea moștenirii a expirat la 08 august 1978, deoarece predecesoarea a decedat la 08 august 1977.

La 24 ianuarie 2019, Iacov Cușnir a declarat recurs împotriva deciziei din 25 octombrie 2018 a Curții de Apel Bălți (vol. II, f.d. 1-6, 24, 40-44).

În motivarea recursului a invocat că, instanța de apel nu a elucidat toate circumstanțele importante pentru justa soluționare a speței, iar drept consecință a încălcat normele de drept material pertinente speței.

Sub acest aspect recurentul a evocat că, străbunica sa, Evghenia Iancovscaia, a fost supusă represiunilor politice și deportată în anul 1949 împreună cu soțul, iar toată averea le-a fost confiscată. Astfel, la momentul decesului acesteia și respectiv deschiderii procedurii succesorală, în anul 1977, nu putea fi stabilită toată masa succesorală, deoarece Legea privind reabilitarea victimelor represiunilor politice a intrat în vigoare abia la 08 decembrie 1992.

Respectiv, odată cu adoptarea acestei legi s-a născut și dreptul succesorilor Evgheniei Iancovscaia de a moșteni averea ce i-a fost confiscată odată cu deportarea.

La capitolul dat recurentul a menționat că moștenitorul legal al Evgheniei Iancovscaia este nepotul Nicolae Cușnir, care *de facto* este tatăl său. Însă, acesta a decedat în anul 1981, până la intrarea în vigoare a Legii privind reabilitarea victimelor represiunilor politice. Prin urmare, la momentul deschiderii dosarului succesoral, acesta nu putea accepta averea confiscată în anul 1949 de la Evghenia Iancovscaia și rămasă după decesul acesteia.

În această ordine de idei, Iacov Cușnir a solicitat admiterea recursului, casarea integrală a deciziei din 25 octombrie 2018 a Curții de Apel Bălți, cu menținerea hotărârii din 14 iunie 2018 a Judecătoriei Drochia, sediul Rîșcani.

Examinând temeiurile recursului în raport cu materialele cauzei civile, completul de admisibilitate al Colegiului civil comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că, recursul este inadmisibil, din motivele ce succed.

În debut, Colegiul consideră oportun de a învedera că, în data de 01 aprilie 2019 a intrat în vigoare Codul administrativ al Republicii Moldova, aprobat prin Legea nr. 116 din 19 iulie 2018, fapt ce rezultă din articolul 257 alin. (1) al acesteia.

În această consecvență, este notabil că potrivit articolului 258 alin. (3) din Codul administrativ, procedurile de contencios administrativ inițiate până la intrarea în vigoare a prezentului cod se vor examina în continuare, după intrarea în vigoare a prezentului cod, conform prevederilor prezentului cod. Prin derogare, admisibilitatea unei astfel de acțiuni în contenciosul administrativ se va face conform prevederilor în vigoare până la intrarea în vigoare a prezentului cod. Prevederile prezentului alineat se vor aplica corespunzător pentru procedurile de apel, de recurs și de contestare cu recurs a încheierilor judecătorești.

Aderent, articolul 195 din Codul administrativ statuează că, procedura acțiunii în contenciosul administrativ se desfășoară conform prevederilor prezentului cod. Suplimentar se aplică corespunzător prevederile Codului de procedura civilă, cu excepția art. 169–171.

În această consecvență, se deduce că admisibilitatea recursului depus de Iacov Cușnir împotriva deciziei din 25 octombrie 2018 a Curții de Apel Bălți urmează a fi efectuată conform prevederilor în vigoare până la intrarea în vigoare a Codului administrativ, și anume în conformitate cu normele Codului de procedură civilă.

Astfel, în conformitate cu articolul 440 alin.(1) din Codul de procedură civilă, în cazul în care se constată existența unuia din temeiurile prevăzute la art.433, completul din 3 judecători decide în mod unanim, printr-o încheiere motivată irevocabilă, asupra inadmisibilității recursului. Încheierea se emite

conform prevederilor art. 270 și nu conține nicio referire cu privire la fondul recursului.

Completul de admisibilitate al instanței de recurs subliniază că, un stat care dispune de instanțe de recurs are obligația să se asigure că justițiabilii săi se bucură de principiile unui proces echitabil prevăzute la articolul 6 § 1 din Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale (a se vedea cauza *Lebedinski vs Republica Moldova*, 16 septembrie 2015, § 32; cauza *Sultan vs Republica Moldova*, 5 iunie 2018, § 24).

În aceste condiții, procedura de admisibilitate a cererii de recurs va fi efectuată și analizată prin prisma articolului precitat, care cuprinde, în mod particular, dreptul de acces la justiție și dreptul de a fi auzit.

Cu privire la primul aspect, instanța de recurs observă că dreptul de acces la un tribunal poate fi limitat, inclusiv în cazul admisibilității contestațiilor înaintate prin intermediul căilor de atac, pentru că prin însăși natura sa, recursul trebuie reglementat de către stat, care se bucură în această privință de o anumită marjă de apreciere.

În acest sens, criteriile pentru autorizarea unei cereri introduse pe o cale de atac extraordinară pot fi mai stricte decât condițiile instituite pentru o cale de atac ordinară (a se vedea, *inter alia*, cauzele *Marc Brauer vs Germania*, 1 septembrie 2016, § 34; *Miessen vs Belgia*, 16 octombrie 2016, § 64; *Samardžić vs Croația*, 20 iulie 2017, § 28; *Zubac vs Croația (Marea Cameră)*, 5 aprilie 2018, § 82).

Așadar, prin prisma articolului 433 din Codul de procedură civilă, completul de admisibilitate verifică dacă actul judecătoresc de dispoziție recurat poate constitui obiectul recursului, dacă cererea dedusă judecății este formulată de persoana îndreptățită, dacă aceasta nu a fost depusă în mod repetat și dacă a fost declarată în termen.

Prin urmare, obiectul prezentei cereri se referă la decizia din 25 octombrie 2018 a Curții de Apel Bălți, care intră în categoria de acte specificate în articolul 429 alin. (1) din Codul de procedură civilă.

Succesiv, completul de admisibilitate notează că, în cazul în care, dreptul de acces la justiție este limitat fie de lege, fie de fapte, instanțele naționale trebuie să verifice dacă aceste restricții au redus esența dreptului și, în special, dacă ele urmăresc un scop legitim și dacă există o legătură rezonabilă de proporționalitate între mijloacele utilizate și scopul care trebuie îndeplinit (a se vedea cauzele *Levages Prestations Servicii vs Franța*, 25 octombrie 1996, § 40; *Tricard vs Franța*, 10 iulie 2001, §§ 29, 33; *Freitag vs Germania*, 19 iulie 2007, § 37; *Marc Brauer*, 1 septembrie 2016, § 34).

Articolul 434 din Codul de procedură civilă prescrie că, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel. Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

În conformitate cu art. 111 alin. (3) din Codul de procedură civilă, termenul de procedură stabilit în ani, luni sau zile începe să curgă în ziua imediat următoare datei calendaristice stabilite, datei comunicării actului de procedură sau producerii evenimentului ori momentului care a condiționat începutul lui.

Normele procedurale referitoare la termenele pentru căile de atac sunt, înafara oricărui dubiu, menite să asigure buna administrare a justiției și respectarea, în special, a principiului securității juridice. Persoanele vizate trebuie

să se aștepte ca aceste reguli să fie aplicate (a se vedea cauzele *Tricard vs Franta*, 10 iulie 2001, § 29; *Nicolae Popa vs România*, 9 decembrie 2014, § 16; *Tence vs Slovenia*, 31 mai 2016, § 31). Mai mult, CtEDO a statuat că, în cazul în care termenul pentru o cale de atac ordinară este prelungit după o perioadă considerabilă de timp, o astfel de decizie poate încălca principiul securității juridice (a se vedea cauzele *Ponomaryov vs Ucraina*, 3 aprilie 2008, § 41; *Ustimenko vs Ucraina*, 20 octombrie 2015, § 47).

Din avizul de recepție a corespondenței DS3118095140AS (vol. I, f.d. 171) se atestă că decizia din 25 octombrie 2018 a Curții de Apel Bălți întocmită integral a fost comunicată lui Iacov Cușnir la 18 decembrie 2018. Respectiv, prin prisma articolului 111 alin. (3) din Codul de procedură civilă, termenul de atac în ordine de recurs a deciziei din 25 octombrie 2018 a Curții de Apel Bălți a început să curgă la 19 decembrie 2018, iar data limită fiind ziua de 19 februarie 2019, ora 24.00.

Respectiv, în speță, calea de atac în ordine de recurs se consideră demarată în interiorul termenului legal, deoarece cererea de recurs a fost predată oficiului poștal la 24 ianuarie 2019, fapt confirmat prin amprenta sigiliului factorului poștal aplicată pe plic (vol. II, f.d. 24).

Succesiv, completul de admisibilitate evocă faptul că, în conformitate cu articolul 432 din Codul de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

(2) Se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța judecătorească:

- a) nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată;
- b) a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată;
- b¹) a aplicat o lege care a fost declarată neconstituțională;
- c) a interpretat în mod eronat legea;
- d) a aplicat în mod eronat analogia legii sau analogia dreptului.

(3) Se consideră că normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care:

- a) cauza a fost judecată de un judecător care nu avea dreptul să participe la judecarea ei;
- b) cauza a fost judecată în absența unui participant la proces căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată;
- c) în judecarea cauzei au fost încălcate regulile privind limba de desfășurare a procesului;
- d) instanța a soluționat problema drepturilor unor persoane care nu au fost implicate în proces;
- e) în dosar lipsește procesul-verbal al ședinței de judecată;
- f) hotărârea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.

(4) Săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

(5) Temeiurile prevăzute la alin. (3) se iau în considerare de către instanță din oficiu.

Conform articolului 433 din Codul de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care:

a) recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4);

a¹) recursul este depus împotriva unui act ce nu se supune recursului, cu excepția cazurilor prevăzute la art. 429 alin. (5);

b) recursul este depus cu omiterea termenului de declarare prevăzut la art. 434;

c) persoana care a înaintat recursul nu este în drept să-l declare;

d) recursul se depune în mod repetat după ce a fost examinat.

In concreto motivelor inserate în cererea de recurs, completul de admisibilitate le apreciază ca fiind lipsite de substanță și care nu pot fi acceptate. Or, recursul împotriva deciziei instanței de apel este o cale de atac de drept, vizând în exclusivitate legalitatea actului de dispoziție contestat. Însă, din analiza cererii de recurs depuse de Iacov Cușnir rezultă că acesta nu a evidențiat memoriul ilegalității și netemeinicii deciziei recurate, limitându-se la reiterarea circumstanțelor faptice ale cauzei, transpunerea normelor legale și a concluziilor instanțelor inferioare.

În acest sens, completul de admisibilitate menționează faptul că dezvoltarea recursului trebuie să cuprindă o motivare corespunzătoare, în sensul arătării cu claritate a acelor critici care, circumscrise fiind motivelor de recurs îngăduite de lege, sunt de natură a învedera ilegalitatea hotărârii. Respectiv, nu este suficientă simpla expunere a circumstanțelor faptice ale cauzei, fiind necesară motivarea recursului cu indicarea motivelor de ilegalitate pe care se întemeiază, precum și dezvoltarea lor. Motivarea recursului însemnând nu doar exprimarea nemulțumirii față de actul de dispoziție pronunțat în apel, ci expunerea tuturor motivelor pentru care, din punctul de vedere al părții, instanța a pronunțat o hotărâre neîntemeiată. Aderent, recursul nu se poate limita la o simplă indicare a textelor de lege, condiția legală a dezvoltării motivelor de recurs implicând determinarea greșelilor anume imputate instanței de apel, o minimă argumentare a criticii în fapt și în drept, precum și indicarea probelor pe care se bazează.

La caz, completul de admisibilitate vădește că argumentele invocate în cererea de recurs, după esența lor, pot fi încadrate în temeiurile aplicabile doar procedurii de apel și nu se regăsesc în articolul 432 din Codul de procedură civilă, aplicabil recursului. Ba mai mult ca atât, acestea au fost deja supuse examinării și aprecierii de către instanța de apel prin prisma articolului 130 din Codul de procedură civilă, fiindu-le oferite concluziile de rigoare și, prin urmare, nu urmează a fi reiterate în ordine de recurs.

Ipotezele relevate certifică în mod clar caracterul lipsit de substanță al recursului declarat, deoarece Iacov Cușnir nu a invocat niciun argument plauzibil în vederea justificării ilegalității deciziei instanței de apel. Astfel, se evidențiază caracterul declarativ al recursului, deoarece este lipsit de conținut și desprinde simplul fapt al dezacordului recurentului cu soluția dată de instanța inferioară, precum și lipsa temeiurilor legale de declarare a recursului.

În acest sens, completul reamintește că în jurisprudența sa, Curtea Europeană a precizat că dreptul de a fi auzit în combinație cu dreptul la un recurs

efectiv sunt în primul rând chestiuni de reglementare în dreptul intern și este în principiu, competența instanțelor să evalueze motivele de admisibilitate a unei cereri de acest tip (Doorson împotriva Olandei, 26 martie 1996, §67). La acest capitol instanța de recurs reține că recursul declarat de Iacov Cușnir nu s-a bazat exclusiv pe chestiuni de drept, ce ar cuprinde încălcări esențiale sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural, iar ca urmare nu corespunde cerinței de a fi „efectiv”, fiind lipsit de șanse de succes și nu este capabil să ofere îndreptarea situației din decizia recurată.

Subsidiar, completul de admisibilitate relevă că, în condițiile din speță, cererea de recurs a fost depusă după ce Iacov Cușnir a avut posibilitatea de a fi auzit de o instanță de fond și de o instanță de apel, fiecare dintre care a avut deplină jurisdicție (a se vedea mutatis mutandis „Levages Prestations Services” împotriva Franței, cererea nr.21920/93 din 25 octombrie 1996, §48-50).

Prin urmare, instanța de recurs apreciază că recurentului i-a fost asigurat dreptul de acces la o instanță și dreptul de a fi auzit combinat cu dreptul la un recurs efectiv. De fapt, în cazul când nu există suspiciuni privind încălcarea echității procedurii din perspectiva art. 6 §1 din CEDO, rezultă că participanții au reușit să pună în discuție în fața instanțelor toate observațiile și raționamentele pe care le considerau necesare în vederea apărării punctului său de vedere (Blücher împotriva Cehiei, cererea nr.58580/00 din 11 aprilie 2005, §65-67)

Din considerentele menționate și având în vedere faptul, că instanța de apel a examinat cauza sub toate aspectele, a verificat și a apreciat corect probele prezentate, a aplicat și interpretat elocvent normele de drept material și procedural, iar argumentele invocate în recurs nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă, completul de admisibilitate al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție, în unanimitate, ajunge la concluzia de a declara recursul lui Iacov Cușnir împotriva deciziei din 25 octombrie 2018 a Curții de Apel Bălți, în baza articolului 433 lit. a) din Codul de procedură civilă, ca fiind inadmisibil.

În conformitate cu art. 195, 258 alin. (3) și art. 246 din Codul administrativ și art. 431 alin. (2), art. 433 lit. a) și art. 440 din Codul de procedură civilă, Colegiul civil comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

dispune:

Se declară inadmisibil recursul lui Iacov Cușnir împotriva deciziei din 25 octombrie 2018 a Curții de Apel Bălți.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului,
judecătorul

Valeriu Doagă

judecătorii

Tamara Chișca-Doneva

Mariana Pitic